

# watervbruik 1978

DOOR KEES VERTEGAAL

Als één van de factoren die de oorzaak zijn van de vele problemen tussen waterwinning en natuurbehoud in de Nederlandse kuststrook geldt zeker ook het watervbruik. Tot voor enkele jaren steeg het watervbruik elk jaar aanzienlijk. Op grond hiervan werden prognoses gemaakt voor het toekomstig watervbruik die uitkwamen op meer dan een verdubbeling van het verbruik op dat moment in enkele tientallen jaren.

Om deze reden zijn in de afgelopen jaren vele plannen voor nieuwe projecten en uitbreidingen van bestaande ontworpen en in procedure gebracht. Voorbeelden van grote projecten zijn de Biesbosch spaarbekkens, de Veluwe-infiltratie, het spaarbekken Zuidelijk Flevoland en de uitbreiding van de plassenwaterwinning van Amsterdam. Ook in de duinen zijn veel uitbreidingen gepland, zoals blijkt uit verschillende artikelen in voorgaande nummers van DUIN.

Tot nu toe is, zeker door de Stichting Duinbehoud en Waterwinning, vrij weinig aandacht besteed aan eventuele maatregelen om het drinkwaterverbruik, als medeoorzaak van de duinwaterwinproblematiek, te beperken.

Wanneer nu echter de cijfers over het watervbruik van het afgelopen jaar 1978 worden bekeken en vergeleken met die van voorafgaande jaren, dan blijkt de stabilisatie van het verbruik, die enkele jaren geleden al vermoed werd, zich door te zetten. Dit heeft consequenties voor het beleid t.a.v. de duinwaterwinproblematiek. Maar allereerst de cijfers.

In 1978 bedroeg het totale drinkwaterverbruik in Nederland 1.040 miljoen m<sup>3</sup> tegenover 1977 1.031 miljoen: een geringe stijging van 9 miljoen, ofswel 0,9%. Voor de duinproblematiek is het van belang te zien hoe het verbruik zich in de kuststreken heeft ontwikkeld. De gegevens zijn samengevat in tabel 1. Er is onderscheid gemaakt tussen het vasteland en de Wadden- en Zeeuwse eilanden, omdat via bestaande of betrekkelijk eenvoudig aan te leggen koppelingen de waterleidingbedrijven op het vasteland aan elkaar zijn te koppelen. Dit is voor de eilanden minder eenvoudig, zij het niet onmogelijk.

Op de Waddeneilanden is sprake van een stabilisatie. Op enkele eilanden groeit het watervbruik nog wat, op één neemt het af en op twee blijft het gelijk. Dit betekent dat de druk tot drastische uitbreidingen geringer wordt, maar de verdrogingsproblemen onverminderd op

de meeste eilanden blijven bestaan (zie ook het artikel over de Texelse duinen in dit nummer). Een uitzondering vormt Terschelling, waar door de aanleg van een wadleiding de winning nu beperkt kan worden (zie ook elders in dit nummer).

Op de eilanden Goeree en Schouwen, waar de watervoorziening vanuit de duinen inmiddels door infiltratiewerken is uitgebreid, is het watervbruik ook gelijk gebleven. Dit betekent m.n. voor Schouwen dat concessieverlening voor een uitbreiding van de infiltratie voorlopig niet noodzakelijk is, zodat er tijd vrijkomt voor bestudering van effecten van de huidi-

tabel 1: WATERLEVERANTIES KUSTSTROOK 1977 - 1978\*

	1977	1978
1. waddeneilanden		
Schiermonnikoog	0,16	0,11
Ameland	0,34	0,34
Terschelling	0,34	0,35
Vlieland	0,11	0,13
Texel	1,1	1,1
2. vasteland van Noord en Zuid Holland		
prov. waterleidingbedrijf Noord Hol.	50,7	52,0
Haarlem	8,9	8,5
Amsterdam (GWA)	86,4	83,9
Leiden e.o. (LDM)	16,8	18,5
Den Haag (DWL)	42,5	43,3
Westland (WDM)	3,1	3,1
Rotterdam (DWL)	114,5	108,6
3. zuid west nederland		
Zuid West Nederland (WMZ) totaal	39,5	39,3
w.v. Goeree	2,2	2,2
Schouwen	2,2	2,2

ge infiltratie en voor het onderzoeken van alternatieven.

Op het vasteland van Noord en Zuid Holland (incl. Voorne) blijkt het watervbruik bij enkele duinwaterbedrijven toe te nemen, bij één gelijk te blijven en bij twee af te nemen. Bij het enige grote niet-duinbedrijf, Rotterdam, is een sterke afname te constateren. In totaal betekent dit een lichte stijging van de duinwaterwinning en een daling bij de niet-duinbedrijven. Wanneer het watervbruik van al deze bedrijven gesommeerd wordt is er een afname van 323 naar 318 miljoen m<sup>3</sup>.

Voor deze cijfers hebben consequenties voor de vele uitbreidingsplannen die er in Zuid en Noord Holland bestaan. Wanneer de verbruikscijfers voor dit gebied van 1974 t/m 1978 worden vergeleken met de prognose van het 10-jarenplan van de VEWIN (verenigde waterleidingbedrijven) is er inmiddels een duidelijk achterblijven bij de prognose te constateren (zie tabel 2 en figuur 1). Voor 1978

tabel 2: WATERVERBRUIK VASTELAND NOORD EN ZUID HOLLAND T.O.V. PROGNOSE UIT 1974\*

	gemeten	prognose
1974	319,7	
1975	319,4	
1976	333,8	
1977	322,9	
1978	317,9	352,0
1980		368,7

was een verbruik van ca. 352 miljoen m<sup>3</sup> geprognostiseerd. Het actuele verbruik van 318 blijft hierbij bijna 10 % achter.

Deze ontwikkeling naar een stabilisering van het watervbruik betekent dat een aantal plannen voor uitbreidingen van de duinwaterwinning misschien in het geheel niet hoeven worden uitgevoerd. Zij betekent ook dat een aantal alternatie-

\* alle cijfers in miljoenen m<sup>3</sup>

vervolg op blz. 13

Zuid Kennemerland waarbij het tekort aan natuurlijke neerslag aangevuld zou worden door rivierwaterinfiltratie, een destijds (1968) naar het leek acceptabele mogelijkheid. In die tijd leefden we bovendien nog in het geloof van een groei-maatschappij, waarin o.a. het waterverbruik naar ongekende hoogten zou stijgen. De oplossingen werden dan ook grootschalig aangepakt. Er werd besloten een WRK III aan te leggen met een capaciteit van 110 miljoen m<sup>3</sup>/jaar en de vrijkomende capaciteit van de WRK I en II, die toch al door Kennemerland liepen, kon dan gebruikt worden voor infiltratie. Een en ander werd tussen de WRK en de waterleidingbedrijven onderling in zogenaamde intentieverklaringen vastgelegd. De waterleidingbedrijven hebben zich daarbij verbonden om rivierwater af te nemen en te infiltreren en een evenredig aandeel in de investering van de WRK III te dragen ongeacht afname. Over deze uitgangspunten lijkt met GS geen discussie meer mogelijk. Met andere woorden: de infiltratie zal doorgaan onafhankelijk van het feit of deze ook werkelijk nodig is.

Want hoe ziet de werkelijkheid eruit?

De door GS steeds beweerde onmogelijkheid van een verlenging van de levering van drinkwater door Amsterdam (GWA) aan PWN-zuid (voorziening in Haarlemmermeer, Aalsmeer en Uithoorn, het zg. HAU-contract) blijkt gewoon niet waar te zijn. Volgens betrouwbare hoofdstedelijke bronnen is Amsterdam wel degelijk bereid het HAU-contract te verlengen. Op deze korte termijn mogelijkheid is steeds gewezen door de Werkgroep Duinbehoud Zuid Kennemerland, gezien de overcapaciteit van het Amsterdamse bedrijf. Een negering van deze mogelijkheid door GS moet dan ook als hoogst kwalijk bestempeld worden.

De ongeloofwaardigheid van GS neemt evenwel nog toe gezien hun houding bij het plan om een Milieu Effect Rapport (MER) op te stellen (zie elders in de rubriek Commentaar).

De weigering van GS wordt door henzelf beargumenteerd door te zeggen dat de besluiten reeds genomen zijn. Bedoeld kunnen dan slechts worden de be-

sluiten binnenskamers, want er is verder geen expliciet openbaar besluit dat de voorgenomen infiltratie in Zuid Kennemerland ondersteunt. Bovendien, is het tegenwoordig nog nodig dat een eerder ingenomen standpunt koste wat kost gehandhaafd moet blijven ondanks zich volkomen wijzigenden omstandigheden?

Alle door GS gehanteerde argumenten ten spijt moeten we constateren dat deze toch geen basis kunnen vormen tot het besluit met de voorbereidingen voor de infiltratie in de duinen in Zuid Kennemerland door te gaan.

De werkelijke achterliggende reden zou wel eens een heel andere kunnen zijn. Laten we hier eens de veronderstelling opperen dat deze reden eenvoudig gevormd wordt door een rekensommetje, waaruit blijkt dat het goedkoper is de waterwinning in de duinen uit te breiden, gecombineerd met infiltratie, dan drinkwater af te nemen van Amsterdam plus de kosten van het niet gebruikte WRK water te betalen. Mogen wij, geïnteresseerde burgers, dit rekensommetje ook eens zien, dan valt beter te beoordelen voor welke prijs GS het duingebied willen opofferen. ■

## watervverbruik 1978

vervolg van blz. 10

ven voor eventuele noodzakelijke uitbreidingen in de duinen steeds minder problemen geven in hun realisering. Deze alternatieven zijn beschreven door VERTEGAAL en UDO DE HAES in DUIN 1978 1/2, p. 3-10, en maken in belangrijke mate gebruik van de bestaande overcapaciteit bij de waterleidingbedrijven van Amsterdam en Rotterdam.

Het is duidelijk dat de grote overcapaciteit van deze bedrijven voorlopig niet gereserveerd hoeft te worden voor een stijging in het waterverbruik in het verzorgingsgebied van de bedrijven zelf. Integendeel, de zich doorzettende dalende tendens betekent dat de hoeveelheid water die gesuppleerd zou kunnen worden alleen maar groter wordt. Voor uitbreidingsplannen in de duinen (voor zover deze nog nodig zijn) wordt suppletie vanuit Amsterdam en/of Rotterdam dus een steeds be-

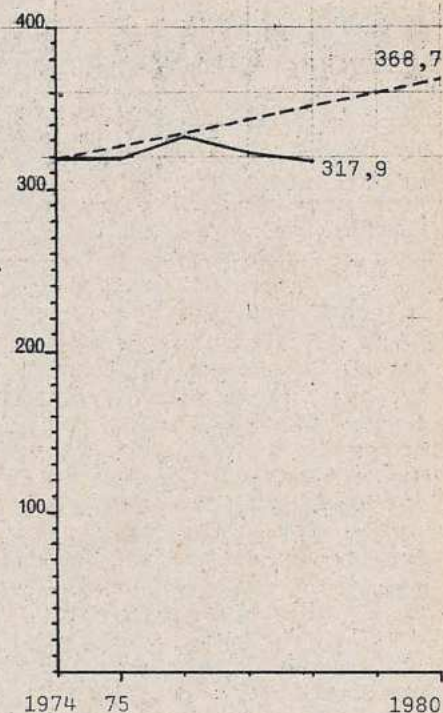


fig. 1: waterverbruik 1974 - 1978; stippellijn prognose 10-jarenplan VEWIN; cijfers in miljoenen m<sup>3</sup>

ter alternatief.

Naast het Integraal Onderzoek naar de Drinkwatervoorziening in Zuid Holland is inmiddels sprake van het uitvoeren van een onderzoek naar korte termijn alternatieven voor de bestaande uitbreidingsplannen in de duinen, hopelijk in de richting van de in DUIN 1978 1/2 gedane voorstellen (zie ook de rubriek Commentaar). De cijfers over het waterverbruik zouden een stimulans moeten zijn om dit onderzoek nu inderdaad krachtig aan te vatten, omdat de mogelijkheden voor een korte termijn beleid in ruime mate aanwezig zijn. Het zou een schande zijn wanneer het duingebied nog verder wordt aangetast om water te winnen, dat even verderop in ruime mate voorhanden is. ■